

”ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם” (שמות כה, ח)

[פרשת ויקרא (שיחה 2) – נכתב ע”י הרב משה צוריאלי, מתוך ספרו ”אוצרות התורה”.
הבהרה. בהסכמת הרב, השיחה נערכה ע”י תלמידו, אך טרם הגיחה]

הרב אלשיך (על הפסוק שבכותרת מאמרנו) שואל: אם פתח בלשון יחיד, (”מקדשי”) למה סיים בלשון רבים? (”בתוכם”) ועונה, שמדובר שהקב”ה ישרה שכירתו תוך לבבות עם ישראל, בכל מצב שהוא, ”השוכן אתם בתוך טומאתם” (ויקרא טז, טז), כי - ”ישראל, אע”פ שחָטָא – ישראל הוא”. (סנהדרין מד)

לנו יש ענין מיוחד בדרשה הנ”ל, כי **המלבי”ם** מלמדנו שכל אחד ואחד מאתנו צריך לעשות את עצמו מְקַדֵּשׁ לה’. כך כתב בספרו ”ארצות השלום” (עמ’ נט-סו) שמלכתחילה לא כוון ה’ להשרות שכירתו על העצים והאבנים אלא על זרע היחס, בְּנֵי אֵל הָיָה. וזהו שכתוב בירמיה: ”היכל ה’, היכל ה’, היכל ה’ הַמָּה” (ו, ט), כלומר גופניות בני ישראל אף היא היכל של ה’. חובה מוטלת עליהם לקדש את מעשיהם ולעזר את מדותיהם, ולא לסמוך על המקדש הארצי שבהר ציון. ומדוע ג’ פעמים ”היכל ה’”? האחת נגד קדש קדשים, ואחד נגד ההיכל, ואחד נגד העזרות.

וכמה יפה הסביר **המלבי”ם** תפקידם ב”רמזי משכן” שכתב לפרשת תרומה: (בפירושו לתורה, עמ’ 403-420)

	מַח	לֵב	כַּבֵּד
אדם	שיש לאדם הנפש המְשֻׁפָּלֶת (במרחו, ק’ קדשים),	הנפש החיונית (בלב, ההיכל),	והנפש הטבעית (במעיים, העזרות).
עולם	והם המכוונים מול עולם הכסא (=הבראה)	ועולם המלאכים (=יצירה)	ועולם שלנו (=עשיה).
תפילה	מקביל לתפילותינו קריאת-שמע (=בראה),	פסוקי דזמרה (=יצירה)	ואמירת הקרבנות (=עשיה).
לכן:	בארון שבקדש קדשים היו הלוחות, לתקן שכלו של אדם.	בהיכל היו השולחן, מנורה, ומזבח הזהב, לתקן מדותיו ולבבו.	ובעזרה היה מזבח הקרבנות, לתקן מעשיו ופעולותיו של האדם.

וכך כתב המלבי”ם, שאמר ה’ למשה רבנו ”ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן” (שמות כה, ט) ולא כתוב ”מראה לך”, בא ללמדנו כי משה עצמו היה מְקַדֵּשׁ חי, בשכל, במדות ובמעשים כנ”ל. וכך אמר ה’ לדוד המלך ”כִּי בֵּית יַעֲקֹב לָךְ הָיָה” (שמו”ב ז, יא) הסביר המלבי”ם: ”כי אתה אינך צריך אֵל בית, כי בית יעשה לך ’בעצמך’, שאתה בעצמך בית לה’, ורוח ה’ בך”.

וכן מפרש המלבי”ם מה שתמה יעקב אבינו ”אכן יש ה’ במקום הזה?!”: ”הנה אני [יעקב] טעיתי בדמיוני, שאנכי סבבתי כל זאת, שאך אני הוא המרכבה לאלהות... שאני הוא הסולם המשלב את הרוחני והגשמי עכ”ל.

מעתה נבין טעם ומתיקות בלימוד פרשיות הקרבנות (מן ויקרא עד תזריע), כי בכך אנו גם בונים את אישיותנו. יש הבונה ע”י שלומד סודות הדברים, ויש באופן מעמיק הגותי, (כמו ספר ”תורת העולה” לרמ”א וספר ”עקידת יצחק”) ויש המתרומם ע”י שעבוד כל כוחותיו ומעייניו לעבודת ה’.

על פי האמור, נבין יותר שיטתו החדשנית של **הרמב”ם**, שהקרבנות נוסדו רק כדיעבד, בגלל חולשת האדם מפני יצרו הרע (מור”כ ג/מו) וראיה לכך שנצטוינו בקרבנות רק אחרי שהדרדרנו בחטא העגל. ואמנם, **בשו”ת מהר”ם אלשקר** (סי’ קיז) מביא ראיה לשיטת הרמב”ם מן מדרש ויקרא רבה. (כב/ה) כי בהיות ישראל במצב של ”פסקה זוהמתם” (שבת קמו.) לא היו זקוקים לאמצעים של עץ ואבן, אלא כל גוף וגוף מבני”ה היה מסור לה’.

בענין הטעם והתועלת שבקרבת, כותב מהר"ל (יגבורות ה"י, פרק סט) שע"י כך, האדם חש באפסיותם של חיית-תבל. כשם שאדם ההולך לבית-האבל מבין כמה ארעיים החיים, אלו המשקיעים מאמצים מרובים בתענוגות הגוף כמה הם טועים ומטעים; כמו כן הרואה את הקרבן (=שהוא נציג האדם) מפורק על אבריו, מופשט מעורו, ועולה בלהבות אש עד שחוזר לאפר ודשן. אז האדם מבין כמה כל יצריו הרעים הם אויליים וילדותיים. האדם מכיר בהכרה צרופה שיש אך ורק מציאות אחת מוחלטת וקיימת, וזהו הקב"ה. ואז האדם חוזר לדרכי מישרים ונוהג הנהגה שיש בה אמת ויושר. אבל טרם חדירת יצר הרע לתוך המערכת הנפשית שלנו, לא היה לנו כל צורך לחינוך זה - ידענו זאת מאז הר סיני.

ואף לאחר הקמת המקדש, יש בדינו להבין שגם גופות בני ישראל קודש הם. מי שמצער את עצמו (ללא סיבה צודקת) נקרא 'חוטא'. "לעולם ימוד אדם עצמו כאילו 'קדוש' שרוי בתוך מעיו" (תענית יא). ופירש רש"י: "כאילו כל מעיו קדוש ואסור להכחישן" (=להחלישן). וכתבו שם התוספות: "קדוש: זה הקב"ה". כלומר, גינוני-שכינה יש בקרבנו (ראה "ראשית חכמה", שער הקדושה, פ"א). שמא כך פירוש דבריו של הלל הזקן "שבשעה שהיה נפרד מתלמידיו (בכל בוקר) ושאלו להיכן אתה הולך? אמר להם, לעשות מצוה, לרחוץ בבית המרחץ. א"ל וכי מצוה היא זו? אמר להם ומה איקונין של מלך שמעמידים אותו בבתי טרטיאות וקרקסאות, הממונה עליהם מורקן ושוטפן והן מעלין לו מזונות והוא מתגדל עם גדולי מלכות. אני שנבראתי בצלם ובדמות (=של הקב"ה) על אחת כמה וכמה!" (ויק"ר לד).

כלומר, יופיו של הגוף מלמד על הדר נוי האלהות, וע"ע שבת (ג). בענין שבח של רחיצת הפנים בכל יום. ויודעי ח"ן מסבירים מה תוכנו של כל אבר שבגוף. והרי פרטי הקרבנות ונתוחי-האברים למערכה, אף הם מסודרים לפי ענינים רעיוניים ונפשיים.

נמצא נוחם בדברי חז"ל (תנחומא, צו, קטע י"ד) המבטיחים לנו שבשינון פרשיות אלו וגרסתם וההשתדלות להבין עד מקום ששכלנו מגיע, הרי זה כאילו תקננו התיקונים הראויים – "שיאמרו לבני ישראל ויתעסקו בקריאת (קרבן) עולה, כדי שיזכו (כאילו בפועל הקריבו) בקרבן עולה. אמר הקב"ה לישראל, אע"פ שבית המקדש עתיד ליחרב והקרבנות בטלין, לא תשכחו עצמכם לסדר הקרבת הקרבנות, אלא הזהרו לקרות בהן ולשנות בהן... בוא וראה כשהקב"ה מראה ליחזקאל את צורת הבית (יחזקאל פרק מ' ואילך). אמר יחזקאל, 'רבונו של עולם עד עכשיו אנו נתונים בגולה בארץ שונאינו... וכי יכולין הן לעשות? הניח להם עד שיעלו מן הגולה ואח"כ אני הולך ואומר להם. אמר לו הקב"ה ליחזקאל 'ובשביל שבני נתונין בגולה יהא בנין ביתי בטל! אלא גדול קריאתה פְּבִנְיָהּ. לך אמור להם שיתעסקו לקרות צורת הבית, ובשכר זה אני מעלה עליהם כאילו עוסקין (בפועל) בבנין הבית" עכ"ל. (הערת העורך: ע"ע ב"מ קיד: רש"י ד"ה בארבע לא מצינא)

המלבי"ם (על פרשת תרומה, דף 400) מסביר שהעולם ערוך כמו שני כינורות מקבילים זה לזה. כאשר מכים במיתר האחד, ההדים מעוררים קול מקביל בכינור שכנגדו. כך כאשר אנו עסוקים בבית המקדש של מטה, מתעורר בית המקדש שלמעלה. "הבונה בשמים מְעֻלְוֹתָיו, ואגודתו על ארץ יְסֻדָּה". (עמוס ט, ו)